

Teknik og Miljø

Markfirben, *Lacerta agilis*

Rapport for 2014 ved Næsby Strand

Monitering af markfirben ved Næsby Strand i forbindelse med konsekvensvurdering af evt. etablering af dige

Forsidefoto af Markfirben (Foto: Peer Ravn)

Slagelse Kommune har i foråret 2014 iværksat en undersøgelse af bestanden af markfirben ved Næsby Strands sydlige sommerhusbebyggelse.

Slagelse Kommune ønskede at få belyst:

- evt. forekomst af markfirben langs det evt. forløb af dige
- hvilke konsekvenser et evt. dige vil have for markfirben
- hvilke afværgeforanstaltninger der evt. vil være behov for med henblik på at undgå negativ påvirkning af bestanden af markfirben

Baggrunden for undersøgelsen er, at sommerhusområdet i forbindelse med stormen "Bodil" blev udsat for en større oversvømmelse.

Det berørte område omfatter sommerhusbebyggelsen, der afgrænses mod øst af Bildsøvej, mod nord af P-plads og adgangsvej til stranden, mod vest af strandoverdrev og klitrække og mod syd af eng ud mod Tude Å's udløb.

Kort over undersøgelsesområdet.

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Markfirben og dets leve- og ynglesteder er særligt beskyttet af EU's habitatdirektiv bilag 4 og er totalfredet ifølge Artsbekendtgørelsen. Arten findes spredt forekommende i store dele af landet, men er forholdsvis almindeligt forekommende i klitter, strandoverdrev og soleksponerede kystskrænter og klinter i Slagelse Kommune. Derudover er markfirbenet meget spredt forekommende og fåtallig i kommunen. Generelt er markfirbenet kun udbredt inde i landet i områder med sandet eller gruset jord.

Biotopkrav

Markfirbenet er en central- og østeuropæisk art, som har sin nordlige udbredelsesgrænse i Danmark, Sydengland og Sydsverige.

Kendetegnende for markfirbenets yngle- og levesteder er, at de indeholder soleksponerede skrånninger, bestående af veldrænende, løse jordtyper, og en ringe grad af bevoksning, typisk bestående af lave urter eller et løst dække af græsser. Disse soleksponerede skrånninger udgør et terrænelement af altafgørende betydning for markfirbenet. Således er ynglesuccesen betinget af at æglægningen kan finde sted i varm, løs, veldrænet jord, typisk af gruset eller sandet karakter. Overvintrings kvarterer skal ligeledes være veldrænede og disse soleksponerede skrånninger virker samtidig som hurtigt opvarmede solepladser forår og efterår, hvor solen står lavt på himlen.

Markfirbenet benytter også andre terrænelementer typisk i forbindelse med thermoregulation på varme dage, samt i forbindelse med søgning efter føde i løbet af sommeren. I sådanne perioder vil man ofte kunne træffe markfirben i høj, tæt urtevegetation, i buskadser og lign. Derudover benytter markfirben linjeformede terrænelementer såsom vejrabatter, skovbryn, jernbanespor, levende hegn, stengærder og lign. som spredningskorridorer.

Da markfirbenet kun udviser en forholdsvis ringe grad af mobilitet, dels pga. sin størrelse, dels pga. sine krav til levestedet især i forhold til soleksponering og varme, samt i forhold til prædation, er det af stor betydning at yngle- og rasteområder er tæt forbundet med hinanden. Velegnede lokaliteter for større bestande af markfirben er forholdsvis heterogene og indeholder som nævnt soleksponerede skrænter, med løs jord og partier med ringe eller intet plantedække til æglægning og overvintring.

Spredt opvækst af lave buske såsom alm. hedelyng, tjørn, hunderose, brombær, hybenroser og lign. for skjul, fødesøgning og termoregulering. Sten, grene, stammer osv. som skjul og solepladser, samt frodigere partier med kraftigere vegetationsdække, oftest urter, som jagtmark i forbindelse med insekter.

Metode

Registrering af markfirben er ofte vanskelig og tidskrævende. Dels er bestandene ofte fåtallige, dels forekommer arten ofte kun pletvis indenfor større arealer, der ellers umiddelbart virker velegnede. Generelt kræver monitoring, derfor en vis erfaring i forhold til artens behov og præferencer, tålmodighed, samt flere monitoringsrunder.

- Eftersøgning af arten bør foretages på solrige, ikke alt for varme dage (15° - 25°), særligt fordelagtigt er det, hvis der kun i ringe grad er vind, da man så ofte vil kunne høre markfirbenets puslen i vegetationen, når det forsøger at undslippe.

Vejret var meget velegnet i løbet af undersøgelsesperioden, og det må forventes at alle markfirben på undersøgelsestidspunktet var kommet frem fra deres vinterdvale.

For at sikre en høj grad af monitorings succes blev undersøgelsesområdet besøgt 5 gange.

På følgende undersøgelsesdatoer blev monitoringsrunder efter markfirben gennemført.

20. april, 25. april, 27. april, 30. april, 4. maj.

Vejret var på alle besøgsdatoerne meget fint, solrigt, og forholdsvis vindstille med 15-19 grader.

Det undersøgte areal udgøres af et større lavtliggende engområde ved Tude Å's udløb. Dette område strækker sig fra Bildsøvej langs den sydlige afgrænsning af sommerhusområdet og op langs den vestlige, sydligste del af sommerhusområdet. Mod sydvest går engvegetationen over i tagrør-bevoksninger. Dette område må vurderes som et område, der kun fungerer som sommeropholdssted for evt. markfirben, da det lavtliggende engareal mangler æglægnings- og overvintringsmuligheder.

Mod vest består undersøgelsesområdet af et lavtliggende klitområde som delvist består af et lavtliggende forholdsvis fladt sandet areal, som delvist er kraftigt tilgroet med lave til mellemhøje krat af rynket rose, som støder op til sommerhusgrundene. Dette areal må bedømmes som et velegnet yngle- og levested for markfirben.

Strandoverdrevet og klitrækken foran dette område er bevokset med marehalm, sandskæg, markbynke, håret høgeurt, agerviøl, lancet vejbred, kornet stenbræk, bidende stenurt, skt. Hansurt, men også med mælkebøtte, skvadderkål, vår brandbæger, bellis og tagrør. Der var en del haveaffald, ligesom plæneklipping og udjævning af klitrækken også var foretaget af enkelte grundejere.

Resultat

Der blev ikke fundet markfirben i forbindelse med undersøgelsen.

Dette er overraskende, da forfatteren tidligere har fundet markfirben i området langs det foreslåede digeforløb i klitterne ud mod Storebælt.

Årsagen til de manglende fund kan dog være at en stor del af bestanden af markfirben er druknet i sine overvintringshuller i forbindelse med de omfangsrige oversvømmelser som stormen "Bodil" forårsagede i områderne ved Næsby Strand.

Konsekvensvurdering

Det vurderes ikke at der vil være væsentlige konsekvenser af negativ art i forbindelse med anlæg af et dige langs sommerhusene i den sydlige del af Næsby Strand, når blot der tages hensyn til markfirbenets biotopkrav i forbindelse med etableringen af diget.

I løbet af de kommende år vil bestanden af markfirben formentligt sprede sig ned til klitarealet foran sommerhusene fra de højtliggende kystskrænter mod nord, men evt. etablering af dige som det er placeret på oversigtskortet, vil ikke have nogen negativ indvirkning på denne genindvandring, da diget er på langs af den evt. spredningsvej og således ikke ligger som et spærrende element.

Afværgeforanstaltninger

Som tidligere anført er soleksponerede syd- og vestvendte skråninger og skrænter er af stor betydning for markfirbenet da de benyttes til æglægning, overvintringskvarter og som solepladser i det tidlige forår og i det tidlige efterår lige før og efter vinterdvalen.

Således vil etableringen af et dige på det forholdsvist flade og lavtliggende areal op til sommerhushaverne under visse omstændigheder kunne være fordelagtigt i forhold til at sikre markfirbenet ved Næsby Strand "Gunstig bevaringsstatus"

Følgende forhold bør dog sikres i forhold til udformningen af et evt. dige

-Diget bør ikke tilplantes.

Etablering af et tilplantet dige vil forhindre soleksponering og dige-skråningen vil således ikke have nogen værdi i forhold til markfirbenets livskrav.

Samtidig vil en tilplantning med buske og træer kunne medføre at der langsomt vil forekomme en spredning af busk- og trævækst til den foranliggende strandoverdrev og klitareal, hvor den sårbare flora vil blive fortrængt.

Desuden vil en tilplantning af det meterhøje dige også rent visuelt være af negativ karakter set i forhold til det åbne landskab og de nuværende beboeres havudsigt.

-For at sikre digets funktion anbefales det, at diget anlægges med en kerne af lerjord, som på digets skråninger overdækkes med ca. 0,5-1,0 m sandjord. Således vil diget kunne opfylde både sin funktion som værn mod oversvømmelse samtidig med at det vil indgå som en naturlig del af strandarealets miljø i forhold til flora og fauna, heriblandt markfirbenet.

Sandjorden som anvendes til at overdække den ler-digekernen bør tages fra selve arealet således at det er området naturlige flora som kommer til at vokse på diget.

-For at formindske risikoen for at der dræbes markfirbenet i forbindelse med det evt. anlægsarbejde foreslås det at anlægsarbejdet foretages i perioden fra 1. november til 1. marts.

Den sydlige afgrænsning af sommerhusområde set fra Bildsøvej.

Den sydlige afgrænsning af sommerhusforløbet set mod Bildsøvej.

Det vestlige foreslåede forløb af dige ud mod Storebælt set fra syd mod nord. Arealet er meget lavtliggende og tagrør breder sig fra den nærliggende mose.

Den vestlige centrale del af undersøgelsesområde med massiv opvækst af rynket rose.

Slagelse Kommune
Teknik og Miljø
Afdelingen Natur
Dahlsvej 3
4220 Korsør

www.slagelse.dk

2014
Redaktion: Naturgruppen/Merete Hvid Dalnæs
Rapport udfærdiget af: Peer Ravn, Amphi-Consult Sjælland
Foto: Rana-Consult

Design: Teknik og Miljø/NFN
Tryk: Slagelse Kommune

